

Finansinspektionen
finansinspektionen@fi.se

2026-06-18

Er ref: FI 26-1152

FF ref: 2026/25

Remissyttrande: Förslag till föreskrifter och allmänna råd med anledning av EU:s nya konsumentkreditdirektiv

Finansbolagens Förening (Finansbolagen) har fått möjlighet att lämna synpunkter. Finansbolagen vill inledningsvis också tacka för möjligheten att vid expertgruppsmöten och skriftliga synpunkter bidra under FIs arbete med att ta fram den nu remitterade förslaget.

Målet med regleringen

I det inledande avsnittet beskrivs målet med regleringen. Finansbolagen måste dock konstatera att målen är svåra att uppnå eller inte kommer att uppnås fullt ut samtidigt som den administrativa bördan och därmed kostnaderna kommer att öka kraftigt i följd av tillståndskrav, ökade informationskrav m.m. utan att någon motsvarande fördel för konsumenterna uppnås. Några konkreta exempel på förutsättningar (delvis utanför FIs kontroll bör framhållas) som brister är följande:

Tillgång till relevant information från externa källor saknas

Bättre och mer träffsäkra kreditprovningar förutsätter att staten ger tillgång till relevant information från externa källor. Tillgång till relevant information bör också ses som en angelägen form av regelförenkling eftersom det gör det enklare att uppfylla det krav som ställs enligt regelverket, vilket därmed påtagligt skulle minska kostnaderna och bördan företagen har för att uppfylla kraven. Dessutom gynnar det direkt konsumenterna genom att bättre kreditprovningar kan göras till en väsentligt lägre kostnad än vad som är möjligt med dagens närmast monopolliknande situation med höga kostnader för kreditupplysningar som är baserade på ett ofullständigt register.

Finansbolagen har sedan många år, i likhet med många andra, förordat att det införs ett kostnadseffektivt och heltäckande kreditregister (förslagsvis i Skatteverkets regi så att tillgång till olika uppgifter enkelt kan samordnas). Ett register bör även innehålla relevanta uppgifter från inkassobolagen så att en så heltäckande och så aktuell skuldbild som möjligt kan läggas till grund för kreditprovningen.

Hur många frågor som än ställs till konsumenten (*något oklart hur långt kontrollkraven sträcker sig enligt det nu remitterade förslaget*) får kreditgivaren likväl svar som inte kan kontrolleras mot någon tillförlitlig extern källa.

En ännu lägre hängande frukt än att införa ett statligt kreditregister är att tillåta (ändring i skatteseekretessen krävs) tillgång till kreditökandens aktuell månadsinkomst. Uppgiften finns hos Skatteverket sedan många år via arbetsgivardeklarationen. Det är helt frivilligt att ansöka om kredit och det ligger rimligen även i den sökandes eget intresse att den aktuella inkomsten kan kontrolleras på ett enkelt och tillförlitligt sätt. Det är därför förvånande att någon lagändring inte sker när det finns en så bred samsyn om att mer aktuella inkomstuppgifter krävs för en förbättrad kreditprövning.

Den finansiella regleringen är fragmentiserad och svårtillgänglig

Tidigare i år kriminaliserades underlåtenhet att registrera eller ansöka om tillstånd hos FI när så krävs. Men när krävs det egentligen? En bidragande förklaring till att det torde finnas en viss underregistrering av s.k. finansiella institut är att det nog för många är oklart om och när det föreligger en registreringskyldighet. Nu tillkommer tillståndsplikt för kreditgivare och s.k. subsidiära kreditförmedlare.

Trots goda ambitioner om att få till ett tydligt regelverk nämns inte med ett ord hur kraven på tillstånd som kreditgivare eller kreditförmedlare, av andra konsumentkrediter än bolån, eventuellt kan sammanfalla med en skyldighet att också registrera sig som finansiellt institut (med krav på att följa penningtvättsreglerna m.m.). Detta får rimligen stor påverkan i det fall det blir aktuellt.

I grunden saknas det en tydlig vägledning från FI om när kreditgivning eller kreditförmedling bedöms nå upp till kravet på att vara yrkesmässig/registreringspliktig. Normalt övertrumfar ett tillstånd från FI registreringsplikten. I det nu aktuella sammanhanget synes situationen dock vara annorlunda, men det saknas vägledning om och när det eventuellt föreligger både en registreringskyldighet och en tillståndsplikt. Om så bedöms kunna vara fallet är det angeläget att detta klagörs och att processerna (till exempel ägar- och ledningsprövning) så långt möjligt samordnas. Finansbolagen utgår också från att FI i förekommande fall kommer att upplysa ansökande företag om att en registreringskyldighet (alt. omvänt tillståndsplikt) också skulle föreligga utifrån den omfattande information från företaget som FI får del av i samband med en ansökan. En ytterligare dimension som inte heller nämns och som kan få stor påverkan i sammanhanget är AML paketet där bl.a. holdingbolag/ägare av ett kreditinstitut eller av ett finansiellt institut inkluderas i definitionen av finansiella institut och ingår i kretsen av s.k. ansvariga enheter.

I sammanhanget är det viktigt att förstå att den nya tillståndsplikten för kreditförmedling träffar många företag utan tidigare erfarenhet av finansiell reglering och än mindre av ansökningsförfaranden hos FI. Ur det perspektivet bör FI överväga att så långt som möjligt samla de regler och allmänna råd som gäller för kreditförmedlare av andra konsumentkrediter än bolån i ett eget kapitel i LVBK föreskriften även om det skulle medföra viss dubblering av några bestämmelser.

Omsorgsplikten

I förslaget till allmänt råd anges att företag vid långa återbetalningstider (36 mån) bör ta hänsyn till att det finns en ökad risk för att konsumentens ekonomiska förutsättningar försämras under återbetalningstiden. I promemorian anges att oförutsedda händelser ska beaktas. Det framgår dock inte hur detta bör ske vilket gör att det hela blir svårförståeligt.

När det gäller att förebygga de ekonomiska konsekvenserna som kan bli följden av oförutsedda händelser (som arbetslöshet, skilsmässa, sjukdom eller dödsfall) är det något som kan förbyggas av den enskilde t.ex. genom ett bra försäkringsskydd i form av arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och livförsäkring m.m.

I promemorian förs även ett resonemang om att en lång återbetalningstid medför en tydlig risk för överskuldssättning. Det är svårt att se varför flera mindre krediter i sig skulle medföra någon risk under förutsättning att varje kredit föregås av en fullgod kreditprövning.

Ersättningsystem

Av 4 kap. 3 § i den nya LVBK lagen finns krav på ersättningsystem. Därutöver finns i lagens 4 kap. 9 och 13 §§ särskilda krav på oberoende rådgivare och kreditförmedlare.

I föreskriftsförslaget 4 kap. 4 § föreslås att ett företag ska ha interna regler för ersättningsystem. Enligt 4 kap. 5 § i föreskriften föreslås att rörlig ersättning till personal som avses i föreskriftens 4 kap. 4 § inte får påverkas av antalet eller andelen beviljade eller förmedlade krediter och inte heller av storleken på krediterna.

Finansbolagen noterar att konsumentkreditdirektivet visserligen ger en öppning för förbud av provisioner men kan samtidigt konstatera att den svenska lagstiftaren nu valt att inte använda sig av denna möjlighet. Det är därför märkligt att FI försöker gå väsentligen längre med ett långtgående förbud mot provisioner till personal.

Enligt Finansbolagen bör frågan om hur ett ersättningsystem är uppbyggt så att det inte negativt påverkar bland annat skyldigheten att handla hederligt och professionellt m.m. lämnas till rättstillämpningen. Det kan även konstateras att något motsvarande förbud inte finns i närliggande nordiska länder. Finansbolagen har i tidigare remissvar den 14 oktober 2016 (Fi dnr 15-9011) framfört att det måste finnas utrymme för att sätta ersättningen i relation till vilka insatser som faktiskt gjorts och vidhåller detta, som för övrigt är helt centralt och avgörande i en välfungerande marknadsekonomi.

Enligt Finansbolagen är det under alla förhållanden inte ändamålsenligt eller lämpligt att kreditgivarna ska åläggas ett ansvar för att kontrollera hur kreditförmedlare utformar ersättningen i enskilda anställningsavtal. Förmedlare kommer att ha ett eget tillstånd och det bör därför också vara tydligt att förmedlaren har det fulla ansvaret för att efterleva det krav som ställs enligt regelverket också när det gäller ersättningsystemen. Det bör ankomma på FI att bedriva nödvändig tillsyn över företag med tillstånd. Detta ansvar bör därför inte "delegeras" till kreditgivarna.

Beslut om interna regler

Eftersom tillämpningsområdet utvidgas från bolån till andra konsumentkrediter i de föreslagna LVBK föreskrifterna ställs det enligt 4 kap. 20 och 22 §§ nu också krav på interna regler om krediter och utformning av tjänster och produkter när det gäller andra krediter än bolån. Enligt förslaget 4 kap. 2 § första stycket ska även dessa antas av styrelsen.

Finansbolagens uppfattning är att det saknas skäl att inför krav på styrelsebeslut när det gäller andra konsumentkrediter än bolån. Något sådant krav finns inte enligt direktivet och skulle medföra betydande överimplementering. Instituterna är organiserade på olika sätt och strukturen för styrning har därför för att vara ändamålsenligt också organiserats lite olika. Det innebär att interna regler finns och beslutas på lite olika nivåer med för den aktuella nivån relevant detaljeringsgrad. Skrivningen bör därför

justeras så att institut även fortsättningsvis kan besluta om interna regler på den nivå som är mest ändamålsenlig.

Utbildningskrav

Finansbolagen anser att förslaget på ett bra sätt beaktar de varierande förutsättningar som föreligger. En aspekt som också påverkar vilken utbildning som behövs är att mer kvalificerade frågor normalt behöver hänvisas till rätt nivå för att det ska vara möjligt att säkerställa enhetliga och korrekta svar. Viss utbildning i kombination med att man vill vara "duktig och hjälpsam" kan ibland leda lite fel. Förståelse för att man utifrån sin roll *inte* ska svara på alla frågor utan i stället hänvisa vidare är därför också centralt i sammanhanget.

I 7 kap. 2 § i föreskriftsförslaget gällande LVBK anges "praktisk erfarenhet". Det ligger i sakens natur att nyanställda ofta saknar just detta och behöver läras upp genom t.ex. utbildning och att "gå bredvid" en mer erfaren kollega. Det vore därför mer ändamålsenligt att ange att personal ska ha "sådan lämplig och tillräcklig kunskap och kompetens som krävs för att..." Det måste få var tillåtet att vara "ny på jobbet" och i sammanhanget måste det också beaktas att det inom vissa branscher kan handla om ingångsjobb där personalomsättningen av naturliga skäl kan vara något högre.

Uppgifter som samlas in och källor för dessa

Enligt förslaget till allmänt råd bör företaget i samband med att uppgifter samlas in upplysa om vilka uppgifter som samlas in och från vilka källor.

Enligt Finansbolaget är det oklart vilka uppgifter och källor som avses eller på vilken detaljnivå som upplysningar ska lämnas. Finansbolagen ser en risk för att detta bara leder till ytterligare s.k. "information overload" utan tydlig konsumentnytta.

Dokumentation

I promemorian ställs krav på koppling till vilka interna regler som använts i kreditärendet. Enligt Finansbolagen är det svårt och kostsamt att bygga en sådan koppling. Det bör vara tillräckligt att tidigare interna regler sparas och kan tas fram vid behov så att det i efterhand går att se vilka interna regler som var tillämpliga när ett visst kreditbeslut togs.

Ingen möjlighet att göra kontroller mot kreditregister

När regelverket träder i kraft kommer kreditgivare inte ha erhållit tillstånd. Det kan också med hänsyn till övergångsreglerna antas ta viss tid innan tillstånd erhålls och företaget kommer in i den s.k. inre kretsen av företag som har rätt att utbyta viss mer kvalificerad kreditinformation. Några kontroller mot register som förutsätter att man ingår i den s.k. inre kretsen är därmed inte möjliga att göra innan företaget i fråga har fått tillstånd. Detta är olyckligt och innebär praktiska svårigheter, vilket FI behöver ta hänsyn till.

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Per Holmgren
Per Holmgren